



## МИКИ МАУС

У ЗАУВАРАНОМ

ТОГЕЛУ  
14  
ПОСЛЕДЊА ОПОМЕНА



А ШТА СИ ТИ ТРАЖИО ОВДЕ У КУЉНИ?

ДОЈУРИО САМ ОВАМО ДА ИЗИЂЕМ ПРЕД ОНЕ ДУХОВЕ! ОНДА МЕ ЈЕ ОН УДАРИО ЦАКОМ БРАШНА ПО ГЛАВИ!

МАЛА ЗАБУНА... МИСЛИО САМ ДА ЈЕ ОН ДУХ!



А ОТКУД ТИ ДА РАДИШ У ОВО ДОБА НОЋИ?...

ЗНАШ... ЈА САМ ДАНАС БИО СЛОБОДАН!



...И ХТЕО САМ ДА СЕ МАЛО ПОЧАСТИМ! ЗАТО САМ ОДЛУЧИО ДА СЕБИ НАПРАВИМ ЈЕДНУ МАЛУ, МАЛУ ПОРЦИЈУ, СА ЧОКОЛАДОМ!



ХОКЕШ ЛИ ДА ПРОБАШ МОЈУ ТОРТУ?

НЕ КУ! ЧИТАВА ТА ПРИЧА ОТОРТИ ИЗГЛЕДА МИ СУМЊИВА! ИДЕМ ДА СПАВАМ!

ИДУЋЕМ ЈУТРА... МИКИ КАКАО ДА ОДГОНЕТНЕ НОЋАШЊИ ДОЖИВЉАЈ СА ДУХОВИМА... А СУМЊА ПАДА НА СВАКОГА!



ОНАЈ ГЛУПИ ДЕТЕКТИВ И КУВАР... КАКВУ СУ МИ ПРИКЛУ ИСПРИЧАЛИ! МОРА КУДА МО ТРИМ НА ЊИХ!

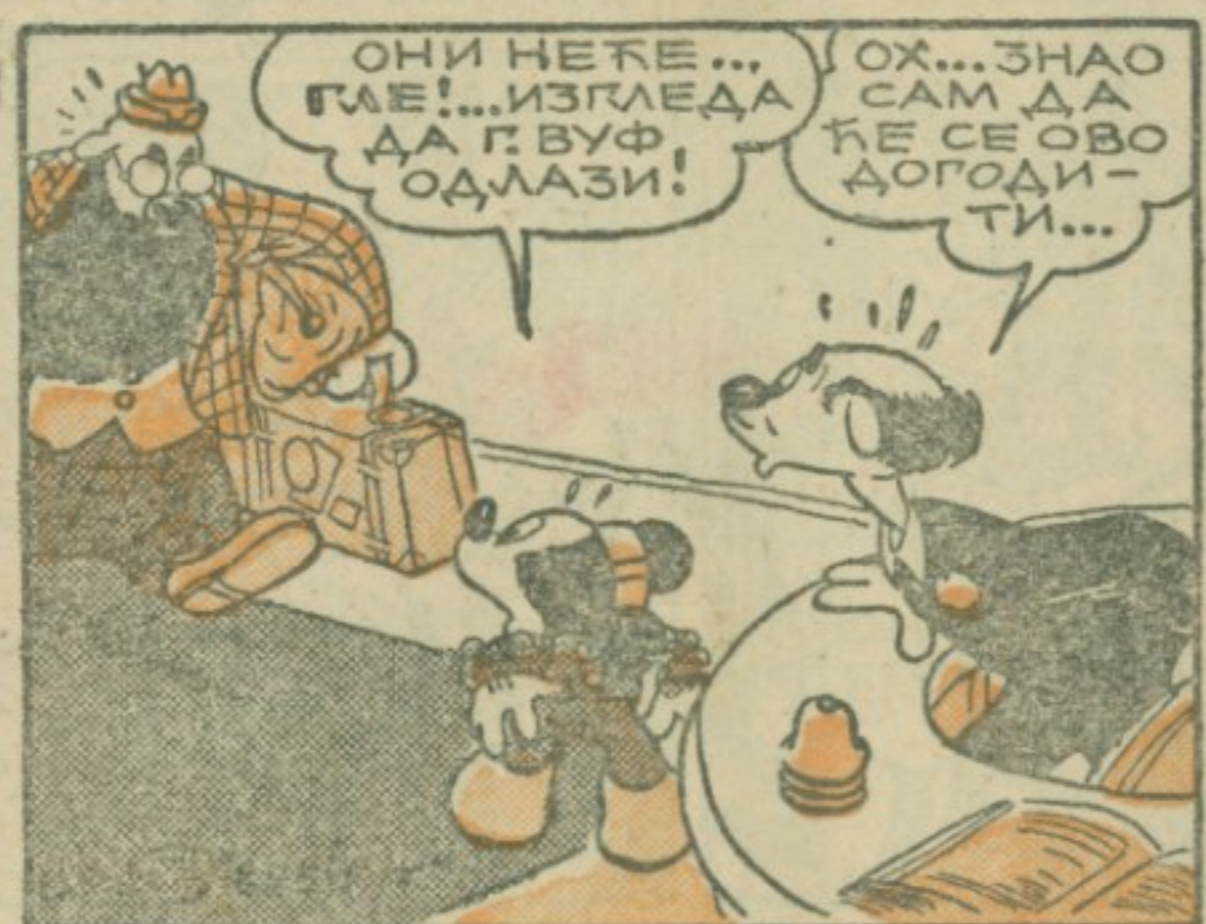


МИКИ МАУС! ОВО ЈЕ ПОСЛЕДЊА ОПОМЕНА! ЈЕСИ ЛИ ТИ НЕ ПИСМЕНИ КАКВЕ РАЗУМЕТ ОКАНИ НАС СЕ КЕЗУДИ КЕЗУДИ КЕЗУДИ И



ЕВО НАУ-НОВИЈЕ ОПОМЕНЕ ПШКВРЦ!

УХАСНО! ПОСЛУШАЈ ИХ, ИНАЧЕ МОЖЕ НЕШТО СТРАШНО ДА СЕ ДОГОДИ!



ОНИ НЕБЕ... ГДЕ!... ИЗГЛЕДА ДА Г ВУФ! ОДЛАЗИ!

ОХ... ЗНАО САМ ДА ЋЕ СЕ ОВО ДОГОДИТИ...



МЕНИ ЈЕ ДОСТА ОВОГ ХОТЕЛА... ОДЛАЗИМ!

ТОЛИКО МИ ЈЕ ЖАО, ГОСПОДИНЕ! ДАВОМЕ, ОВИ... ОВАЈ ДУХОВИ МОРА ДА СУ БИЛИ ЈАКО ДОСАДНИ...



ДОСАДНИ? НИМАЛО... БИЛИ СУ ВЕОМА ЗАБАВНИ!... ШТАВИШЕ...



...УЖИВАО САМ У ТИМ ВАШИМ ПРИРЕДБАМА... АЛИ... И ЈА ТРЕБА ПОНЕКАД ДА СПАВАМ!



ЛАКШЕ, ЛАКШЕ! МИСЛИШ ТАКО ДА СЕ ИЗВУЧЕШ!... ХАЈДЕ СА МНОМ!

У ИДУЋЕМ БРОЈУ:  
ПОСАО ИДЕ СВЕ ГОРЕ... \*

# Едитар Алан Џо



## Знаш ли Јеленак

\* А се сада вратимо на почетак текста, налазимо да он почиње овим знацима:

53++†

Кад те знаке преведемо, добијамо реч good (добар, добра, добро) и јасно нам је да онај први знак може да буде само слово, односно реч А (један, једна, једно), и да документ почиње речима „А good...“

Сад већ можемо да саставимо један мали преглед одгонетнутих знакова. Он изгледа овако:

5	†	+	†
8	"	"	"
3	"	"	"
4	"	"	"
6	"	"	"
*	"	"	"
+	"	"	"
(	"	"	"
;	"	"	"

Ово су десет најчешћих слова у енглеском језику. Није потребно да вам даље детаљно објашњавам како сам долазио до значења осталих знакова. Овим што сам вам досад рекао доказао сам вам да су шифровани текстови ове врсте прилично лаки за одгонетање. А ова шифра која је пред нама претставља најпростији шифру која се може замислити.

Сад нам остаје само да дамо решен, пун текст овог писмена. На пергаменту пише:

A good glass in the bishop's hostel in the devil's seat forty-one degrees and thirteen minutes northeast and by north main branch seventh limb east side shoot from the left eye of the

death's-head a bee line from the tree through the shot fifty feet out".

„Добро стакло у бискуповом дворцу у ђавољем седишту четрдесет и један степен тринаест минута северисточно и са севера главна грана седми огранак источа страна погоди из левог ока мртвачке главе у правој линији од дрвета кроз тај погодак педесет стопа даље“.

— Али, — рекох ја, — за мене је загонетка и сад исто толико нерешива као пре. Како се може извући смисао из свих тих „ђавољих седишта“, „мртвачких глава“ и „бискупових двораца“?

— Признајем, — рече Легран, — да је ствар и даље изгледала замршена, али само ако се површно посматра. Моја прва брига је била да ову реченицу поделим на природне делове, да бих видео шта је мислио писац загонетног пергамента.

— Хтели сте да ставите интерпункцију?

— Тако нешто...

— Како сте то урадили?

— Да би отежао решење текста на пергаменту, онај који га је писао није одвајао реч од речи. Али, то је био припрост и невестит човек. Толико је мислио на то, да је претерао. Кад је у току писања долазио до неког места где је имала да почне нова реченица, он је сабијао знаке још више него обично. Погледајте овај рукопис и видећете да су на неколико места знаци скоро прилепљени један уз други. То ми је и помогло да извршим ову поделу:

„Добро стакло у бискуповом дворцу у ђавољем седишту, 41 степен и 13 минута, северисточно и са севера, главна грана, седми огранак, источна страна. Погоди из левог ока мртвачке главе. У правој линији од дрвета кроз тај погодак педесет стопа даље.“

— После те поделе, — рекох — ја и даље ништа не разумем.

— Ни ја нисам много разумео, — одговори Легран. — Мучио сам се неколико дана. Распитивао сам се на све стране постоји ли негде у близини острва Саливена нека зграда која би се звала „Бискупов дворца“. Све је било узалуд. Хтео сам већ да дигнем руке од свега, кад сам се сетио да би реч бискуп могла да буде деформација презимена једне старе племићке породице која је имала дворац отприлике на четири миље северно од острва. Презиме те породице било је Бисоп, Нисам оклевао. Отишао сам на плантаже и почео да се распитујем међу најстаријим Прицима. Нико није знао ништа. Најзад ми је једна врло стара Прикиња испричала да је чула за место „Бисопов дворца“ и да би могла тамо да ме одведе, али да то није ни дворца ни замак, већ стена.

Понудих јој добру напојницу, оклевала је мало, али се реши и пристаде да ме одведе до тог места. Нађосмо га брзо. Жени рекох да се врати, а ја остадох да испитијем место. „Дворац“ се састојао из неправилно наслангане гомиле стена. Једна стена паде ми у очи својом висином и необичним положајем. Успузах се до врха и стадох да се осврћем, ни сам не знајући шта да предуздем. Док сам размишљао шта да радим, слукајно погледах на источну страну и спазих један камен који је много лично на оне старе наслоњаче у којима су се одмарали наши дедови. Одмах се сетих да ће то бити оно „ђавоље седиште“ о коме се говорило у пергаменту. Изгледало ми је да већ знам један део тајне.

Оно „добро стакло“, почео сам да се досељам, може да значи само доглед, дубрин, јер морнари ретко кад другачије називају доглед него „стакло“. Значи, требало је да употребим доглед и да гледам с једног одређеног места „ђавољег седишта“, а реч „четрдесет један степен“ итд. означавале су правац у коме треба гледати. Веома узбуђен овим открићем, покурио сам кући, узео доглед и ускоро се вратио до стене.

Отишао сам до „ђавољег седишта“ и констатовао да се у њему може седети само у једном положају. То је потврдило моје претпоставке.

Узех поново доглед. „Четрдесет један степен и тринаест минута“ могли су само да означавају степен подизања догледа изнад хоризонта. Осим тога, имао сам да се управљам и по речима „северисточно и са севера“, што је имало да значи „северно-северисточно“. Тај правац сам утврдио помоћу свог црног компаса. Онда сам управно доглед у углу од четрдесет један степен, бар приближно, а затим сам га полако спуштао и подизао, док ми пажњу није привукла једна чистина, на којој се налазило једно велико дрво, веће од осталих. Усред зеленила његових грана, запазио сам једну белу мрљу, али на први поглед нисам могао да разазнам шта је то. Дотеривао сам дуго дубрин и гледао даље. Најзад сам утврдио да је та бела мрља људска лобања.

После овог открића био сам уверен да сам решио тајну. Реченица „главна грана, седми огранак, источна страна“, могла је да се односи само на положај лобање на грани, а и реченица „погоди из левог ока мртвачке лобање“ била ми је потпуно јасна. Разумео сам да то треба да значи да неки висак или куглу треба спустити кроз лево око лобање вертикално до земље. Затим треба повући праву линију од тачке где тај висак падне до најближе тачке на дрвету, а одатле поћи педесет стопа — и тако наћи тачно место где лежи закопано благо.

— Све је то, — рекох, — потпуно јасно, истинито компликовано, али врло логично. Кад сте напустили „Бисопов дворца“, шта сте учинили?

— Пошто сам пажљиво забележио положај дрвета, пошао сам кући. У тренутку кад сам напустио „ђавоље седиште“, пропланак ми се изгубио из вида. Нисам могао да нађем више пропланак ни с једне стране, ма колико да сам се окретао. Утврдио сам занимљиву чињеницу да се чистина видела само са просека на стени.

За време те посете „Бисоповом дворцу“ пратио ме је Јупитер, који је, нема сумње, био приметно већ неколико недеља пре тога да сам мном није све у реду и није хтео никако да ме пусти самог. Али, идућег дана, пошто сам устао веома рано, оставих га да спава

и сам се упутих у брд ка дрвету. Нашао сам га после великих напора. Кад сам се увече вратио кући, мој слуга је хтео да ме казни батинама. Крај ове авантуре, надам се, познат вам је, јер сте и ви у њему учествовали.

— Изгледа ми, — рекох, — да сте први пут нашли погрешну позлазну тачку захваљујући само Јупитеровој глупости, јер је он пропустио јеленак кроз десно, а не кроз лево око на лобањи.

— Тако је. Та погрешка изазвала је разлику од два и по палица између „тачке поготка“ и тачке коју је уствари требало наћи. Разлика није велика, али кад се повуче права линија до дрвета и кад се одмери педесет стопа, тих педесет стопа вас одведу у потпуно погрешном правцу. То нам се и десило. Ја сам знао да ту негде мора бити закопано благо, а ипак је наше копање било узалудно.

— Сад све разумем... али објасните ми само оно ваше неразумљиво мрмљање док смо ишли кроз шуму и оно витлање бубом. Све је то било веома чудно. Био сам уверен да сте луди. И... зашто сте кроз око на лобањи пропустили баш јеленак, а не, рецимо, неки куршум?

— Зашто? Да будем искрен: било ме је наљутило што сте ви мислили да нисам при чистој свести. Да бих вам се осветио, решио сам да вас казим на тај начин што ћу да вас мистифицирам. Због свега тога сам и витлао оним јеленком. Због тога сам исто тако пустио јеленак да падне с дрвета. Ваша претходна примедба да је јеленак необично тежак, навела ме је доцније да тако урадим.

— Тако је, увиђам. Сад је остала само једна ствар која ме збуњује. Шта треба да значе они куртури у рупи?

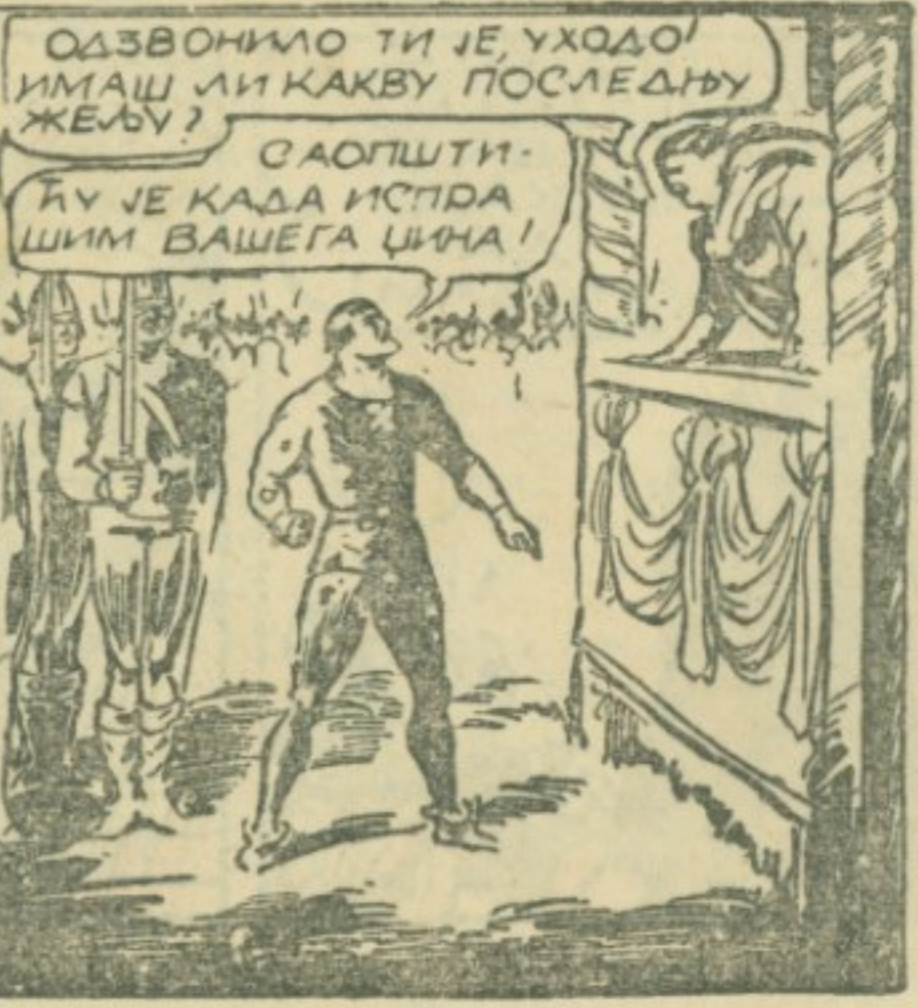
— На то питање не бих могао да одговорим ништа боље од вас. Постоји, додуше, једно једино објашњење, али оно је страшно. Јасно је да је Кид (ако је Кид заиста сакрио то благо, у шта ја не сумњам) морао имати помагаче у послу. Кад је посао завршен учинило му се да не треба да остави у животу друге људе који знају где се злато налази. Можда су два-три удараца булаком, док су помагачи копали у јама, била довољна. ...А можда је било потребно и дванаест удараца — ко би то знао...

— Крај —

# Робин Худ и његова дружина

ИЗ РАНИЈИХ БРОЈЕВА: Робин Худ је дошао шерифове тамнице. При покушају да га спасе, и Мали Џон је упао у клопку. По шерифовом наређењу, он мора у двобоју тогама да убије заробљеника.

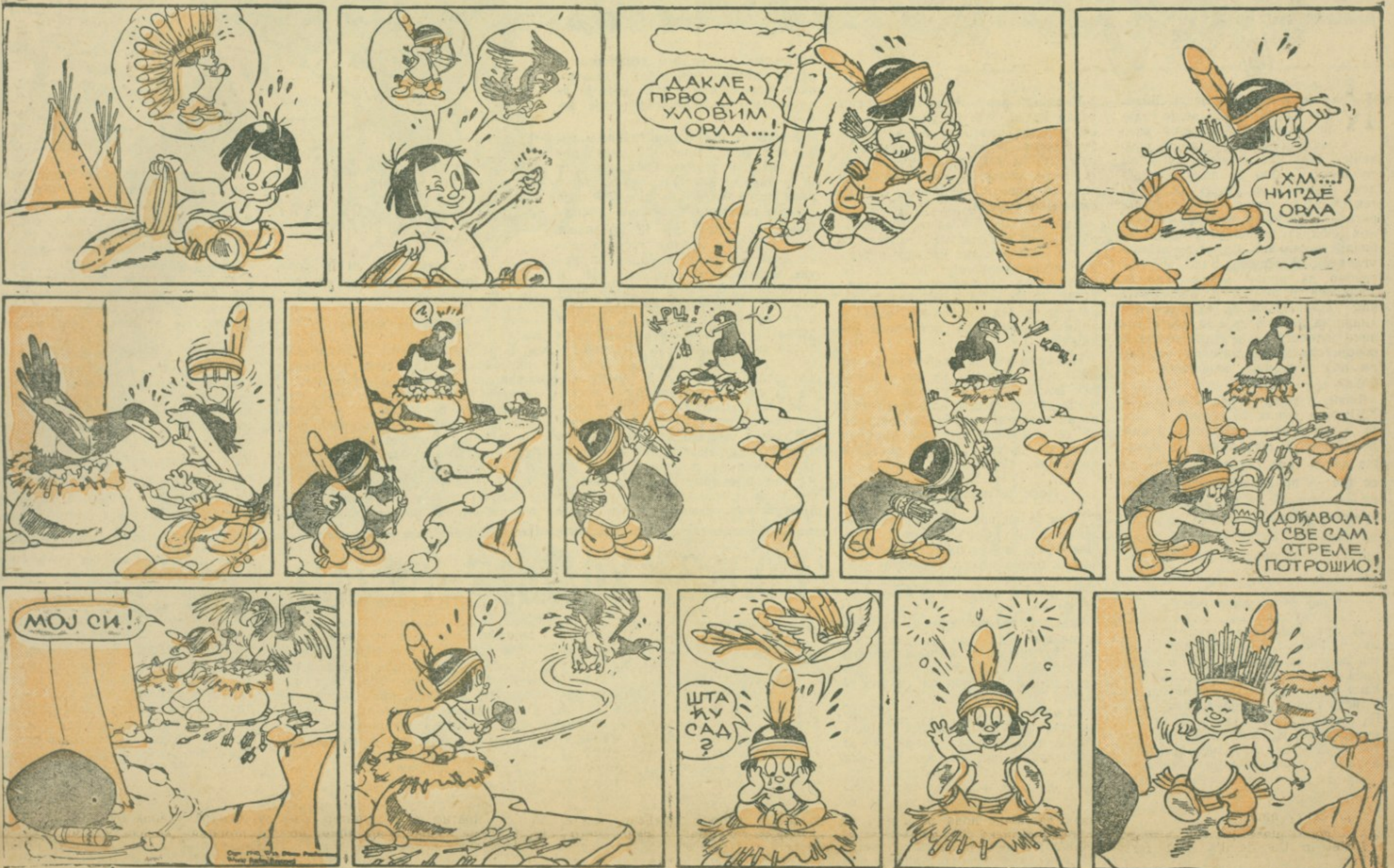
15 БОРБА ДО СМРТИ



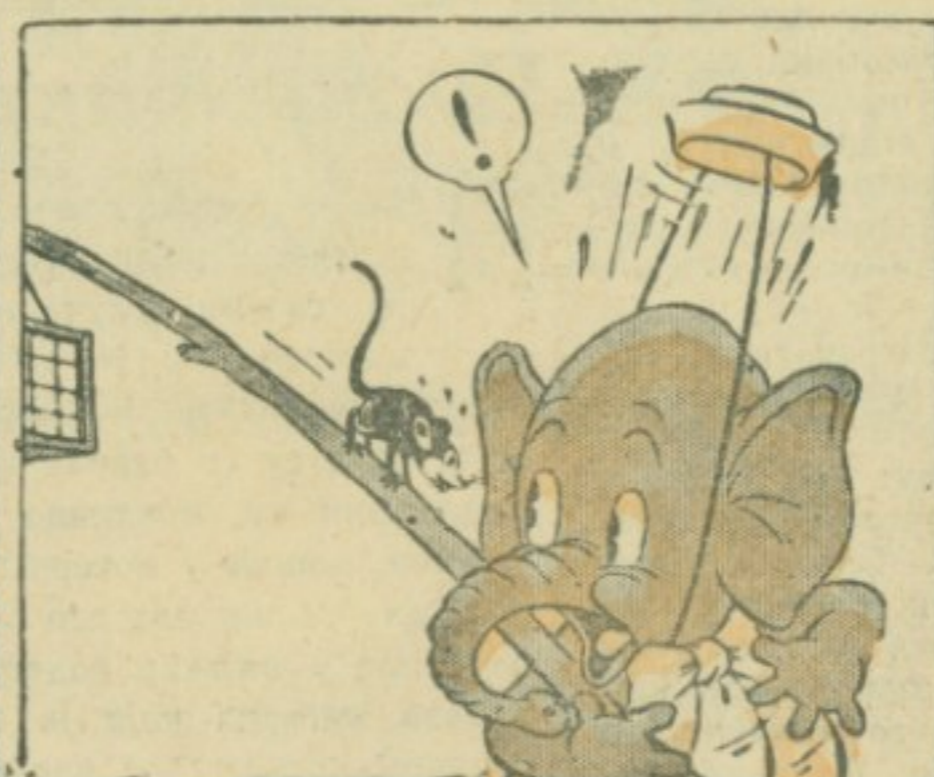


# МАЛИ ХИЈАВАТА

## И ЊЕГОВИ ВЕЛИКИ ЛОВОВИ



**СЛОУЧЕ  
ЊИРА**  
од  
Волта  
Дизнија



# За истину се вреди борити

Кад је лондонски лекар Вилијам Харвеј после више година истрајног научног рада изговорио чувене речи: у чо вечем телу крв се креће кружном путањом — био је тада још далеко од победе. Права борба је тек имала да почне, јер је требало ратовати не само противу вековних заблуда усађених у свест обичних људи, већ и противу већине угледних научника. Било је потребно да пробу многе године испуњене сукобима и многобројним доказивањем па да једна медицинска истина, која је данас толико једноставна и свима позната, освоји све духове који су још били под утицајем столетних заблуда.

Битка о којој је реч вођена је у XVI веку пуних 25 година. У њој је истинољубиви научник Вилијам Харвеј најзад успео да докаже да се срце скупља и шири, да се крв — приликом скупљања срца — истискује, а при ширењу скупља у његове шупљине, да из срца одлази у плућа и да се преко артерија одашиље у вене. А дотле...

## Како се мислило раније

И пре наше ере постојали су лекари-видари, филозофи-научници, који су размисљали о раду срца и улози крвних судова. Чувени грчки филозоф Хипократ, из V века пре наше ере, био је један од првих умних људи који се заинтересовао за овај проблем. После њега живео је велики број филозофа и научника који су се трудили да реше ову загонетку, али је медицина још била огрегла у пушта размисљања, магије, мистику, алхемију и тумачење снова, тако да је било немогуће добити праву слику о човеком организму.

Медицина, као и читава стара наука, није почивала на огледима. Изаучавање организма на људским лешевима било је забрањено, јер се и медицина налазила под утицајем цркве. Лекари онако времена сматрали су срце за седиште душе и „животног даха“. Као седиште где се ствара крв сматрали су јетру. У њој се, по Хипократовом учењу, из сокова сварене хране ствара крв. Срце је седиште „животног даха“, одакле се овај преко артерија преноси у организам и напаја све органе.

И Аристотел је видео у срцу средину „душе“ и центар из кога се распростире крв по организму.

У старом веку живео је чувени лекар Гален, чије се учење тринаест столећа сматрало за необриву истину. Ретко се ко усуђивао да посумња у Галеново учење, јер је црква сваку сумњу проглашавала за јерес и кажњавала спаљивањем на ломачи.

Гален је говорио да се крв ствара у јетри од сварене хране и да потом одлази у два правца: у тело и у десну половину срца, где се пречишћава. „Нечистоћа“ се издишањем избацује, а „очишћена“ крв прелази у леву половину срца, у којој се меша са „животним дахом“.

Галеново учење одржало се до XVI века. Ако би се неки научник после њега и усудио да доцније открије нешто што се са њим не би слагало, пре би се сматрало да се изменила човекова природа него ли да су Галенове поставке погрешне.

## Ипак је нешто урађено

Први је покушао да исправи Галена Мигуел Сервето, који није био лекар већ теолог, а медицинском се бавио узред. Међутим, Серветову је књигу Инквизиција спалила, а њега осудила да жив изгори на ломачи.

Галенова теорија претрпела је ударац тек онда када су, услед силних болештина у Европи, лекари почели да испитују лешеве, тражећи узрок масовних смртних случајева.

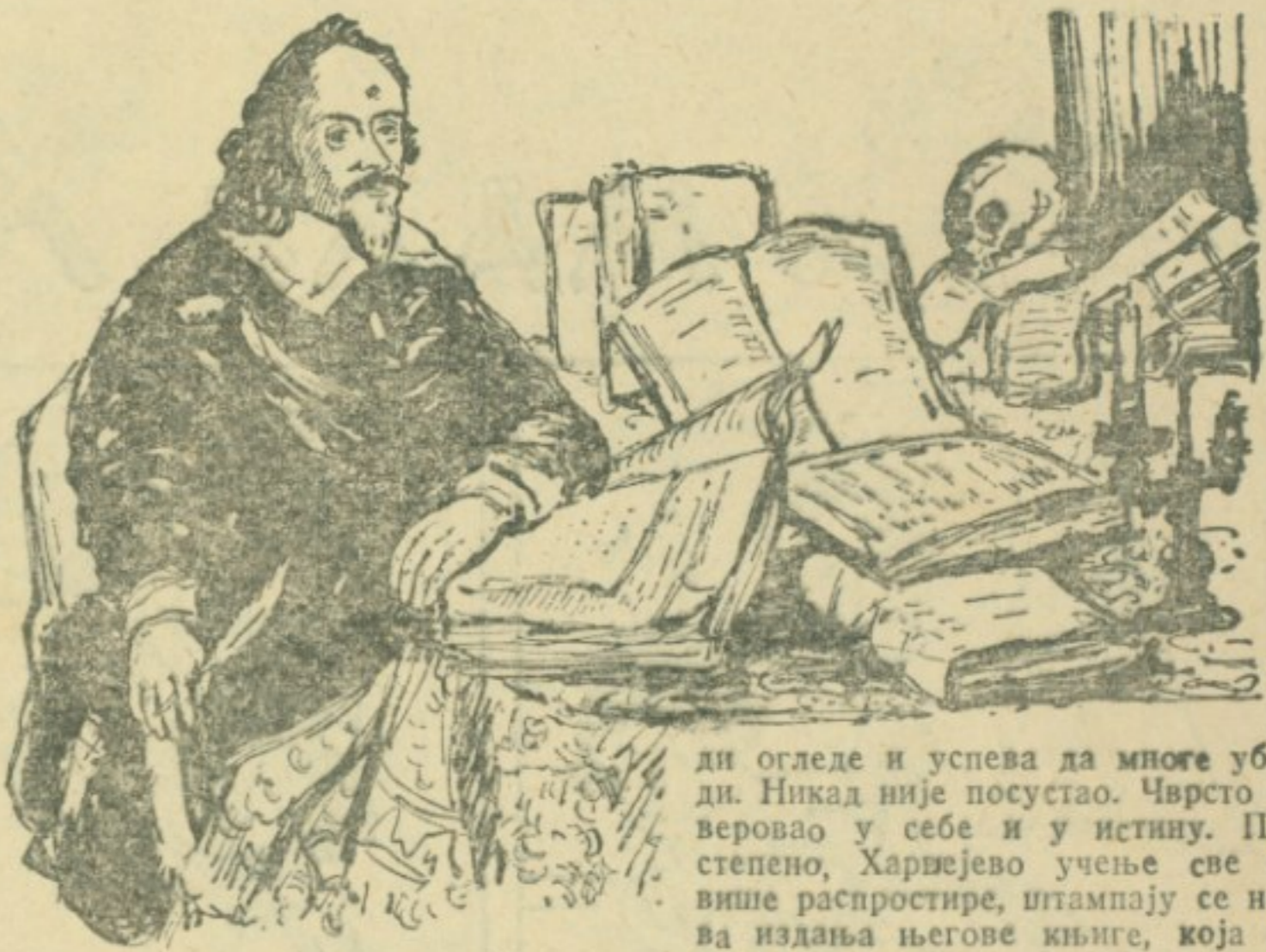
За последње 2000 година, од Хипократа до Харвеја, наука је ипак нешто напредовала, лекари су се обогатили искуством, али су били далеко од решења проблема. Требао је да се ослободи средњовековне мистике и да се ослоне искључиво на опит. Испитујући углавном животиње, научници су упознали срце, артерије и вене, открили су у венама залиске, али нису могли да схвате јединство организма. То је баш оно што је учинио Харвеј.

## Вилијам Харвеј

Харвеј је рођен у јужној Енглеској, 1578 године, и од седморо браће био је најстарији. Остали су се одали трговини, а он се определио за медицину. Студије је завршио у Кембриџу, а затим је отишао у Павову, чији је медицински факултет био на гласу, где је стекао назив доктора медицине. У Кембриџу је поново промовисан за доктора медицине, а у Лондону по чињем приватној пракси. Брижљиво и упорно врши испитивања на жи-

вотињама и људским лешевима и убрзо постаје кандидат Краљевског лекарског друштва које је удруживало само најистакнутије лекаре.

Харвеј се бавио испитивањем срца код паса, свиња, ракова, риба, змија и разних буба и најзад је дошао до закључка да кретање крви мора бити кружно. Он није сасвим оспорио Галеново учење. Напротив, одао му је признање као највећем лекару старог доба, али пошто је одбацио из науке мрачњаштво одбацио је и „животни дах“ који пролази кроз артерије. Усвајајући не само Галенове позитивне резултате, већ и резултате толиких других научника после њега, дошао је до закључка да се у срцу и крвним судовима налази само крв. У дискусијама са својим противницима постављао им је питање: зашто се њихов „животни дах“, који је уствари ваздух, никада не налази у срцу? Одбацујући теорију да је срчана преграда порозна, питао их је: зар није природније да, ако је преграда порозна, кроз њу лакше пролази ваздух но крв? На једно-



ставним огледима он им је доказао да крв у венама тече ка срцу, и тако даље.

## Борба за истину

Харвејева књига „Анатомска расправа о раду срца и кретању крви код животиња“ поделила је лекаре на два тabora. Међу противницима налазили су се славни лекари чувених медицинских школа, који су Харвеја називали шарлатаном. Проглашавали су га чак и лудаклом. Али, он је био истрајан у тој тешкој борби.

Харвеј путује у Европу, пред многобројним посматрачима изво-

ди огледе и успева да многе убеди. Никад није посустао. Чврсто је веровао у себе и у истину. Постепено, Харвејево учење све се више распростире, штампалу се нова издања његове књиге, која се преводи на многе језике.

Године пролазе. Многи који су му били најжешћи противници грихватају ново учење и Харвеј доживљаје признање још за живота.

Харвеј се борио за истину, против заблуда; за знање, против средњовековног мрачњаштва. Он је својим присталицама и својим противницима износио само чињенице и на крају остао победник. Он је ушао у ред славних људи који су били добротвори човечанства. Његов пример као и примери толиких других умова, доказ је да се за истину увек вреди борити.

## ПОРЕЗ ЗА ХОДАЊЕ ПО ЗЕМЉИ

Зар је и то могло бити — да човек плаћа порез за ходање по земљи? Било је, а ево када и како.

Све балканске земље, које су некад освојили и држали под својом влашћу, Турци су сматрали за државну, односно царску својину. Покорени становници морали су да плаћају порез баш зато што су по царској земљи ходали и газили је куд им је воља, што су царске оранице обрађивали и од њих живели. Тај порез звао се харач; то је онај страшни харач који се и у народним песмама само по злу помиње.

А то није био једини порез који је раја Турцима плаћао. За живот у земљи заштићеној султановом силом и оружјем, за издржавање те силе и њених претставника, народ је плаћао и царски лични порез. Такав порез звао се сербезија, а назив је дошао од израза „сербез“, што значи слободно, без узнемиравања — као бајаги нико ти ништа не може. Реч „сербез“ и данас понегде у народу живи, иако је сербезија давно умрла.

Седи у неком крају везир, а око њега његови људи, пандури и остали. За издржавање тога људства, које никад није било мало, ударен је на народ порез зваши

вергија. Сума свих трошкова једне провинцијске управе разрезивана је на кадилуке, па онда на мање административне јединице, све до појединих домаћинстава. Вергија је прво наплаћивана у две годишње рате, а доцније сва одједном, и то у месецу марту, кад је сељаку ионако било најтеже.

Једна од многих врста пореза под Турцима носила је у неким нашим крајевима назив — царски чибук. Тај порез давала је раја за своју ситуацију стоку, са уверењем да султан навалња дуван новцем прикупљеним од тога пореза. Некад, почетком седамнаестог века, Турци су били љути противници дуван а. Сматрали су пушење као тежак преступ, а султан Мурат IV (1623—1640) кажњавао је пушаче и смрћу. Доцније, Турци није могао без чибука и опојног дуванског дима. Пушили су бегови, пушили везири, и тако све до самог султана.

Ако је човек имао млин или кошницу пчела, морао је и за то да плаћа порез. Свака женидба, свака смрт у кући била је опорезована. Деси ли се у селу убиство, а убица се не пронађе, сељаци су и то плаћали — порезом.

Кућа као кућа — у свакој се ложи ватра, а где има ватре мора бити и дима. За тај дим што се из куће диже такође се плаћао порез, али не султану ни везиру, него попу, односно владини. Отуда и назив — владићарина.

У Босни и Херцеговини плаћао се неко време и један нарочити порез, који нигде, ни у једном другом крају, није плаћан. Звао се гаврија, по имену Гавре Вучковића-Крајишника, трговца из Босанског Петровца. Године 1858 Гавро је изабран за делегата Босне и Херцеговине и отпутовао је у Цариград на заседање које је имало да претресе верске и просветне прилике у турском царству. Засе-

дање није одржано на време, јер многи делегати нису били стигли када је требало, а ни спорим Турцима није се много журило. Са закашњењем и оклевањем почето, заседање се касно и завршило — тек 1863 године. За то време Гавро је, разуме се, морао од нечега да живи, а плата од три хиљаде гроша месечно, колико су му по уговору сладе православне општине из Босне, нагло је престала да долази и човек се нашао у веома незгодном положају. Да би се нак-

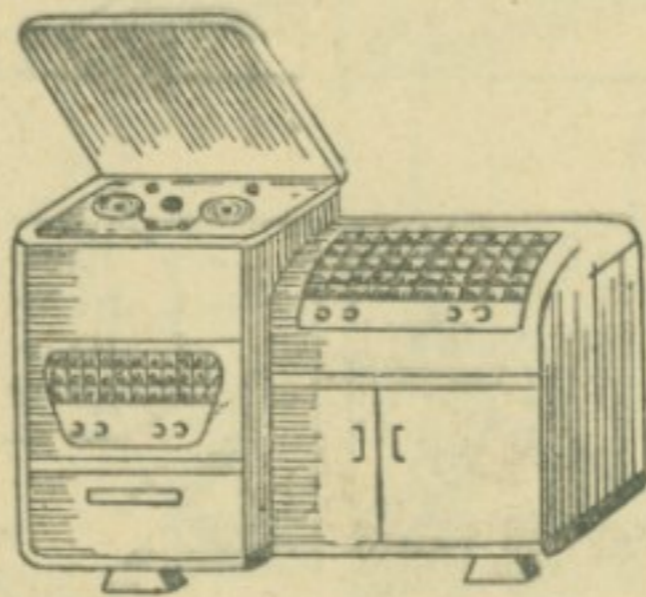


надили трошкови које је Гавро имао у Цариграду, ударен је на босански вилает порез — гаврија.

Плаћај за султана, везира и владику, плаћај за пчеле што ти зује у кошници и за дим што се из куће диже, па најзад плаћај и оно што је несрећни Гавро Вучковић појео и попио у Цариграду. А на страну оно што је сељак давао у природу, оно жито, воће и сено које је беговски кантар за себе одмеравао.

Да ли је могуће да отац и мати отеску прст на руци свог десетогодишњег сичића? Могуће је то, и то су родитељи радили да би избегли онај најтежи и најстрашнији порез који су Турци узимали — порез у живој деци, данак у крви. Дођу Турци у село да покупе здраву мушку лецу од 10 до 16 година, да их одведу у Цариград, потурче и васпитају тако да што боље послуже турском цару и царству, а родитељи, да би спасли своје сичиће, сакате их и жене онако младе и нејаке. Многи су малишани тако и сачувани, али многи их је више отишло у далеку туђину — да за друго расту, живе и гину.

## МАГНЕТОФОН и његови „пресици“



Протекло је 75 година откако је славни научник Едисон пронашао фонограф, машину која бележи и репродукује људски глас. Уствари, непуно столеће оваја нас од времена када је велики проналазач први пут покушао да сними, сачува и механичким путем понови људски глас. Отада су уређаји за снимање и репродуковање тонова и гласова веома усавршени.

После дугог и напорног рада, Едисон је успео да изради ваљак обложен цинковим лимом на коме су избушене рупице и да помоћу мембране и других уређаја понови глас или тонове, снимљене на ваљку. Међутим, глас који је фонограф репродуковао није увек било могуће јасно разабрати.

Први значајни успех у бележењу гласа и тонова постигнут је снимањем на воштане плоче. Тај начин открили су и усавршили сарадници Грахама Бела, проналазача телефона. Са воштане плоче узимали су отписи, а затим ливне плоче од тврде гуме, које су стављале на грамофон. За говор, песму и музику биле су те плоче подједнако добре, те су за кратко време освојиле свет. И данас се још плоче и грамофони много користе. Истина, плоче нису више

од гуме, већ од разних пластичних материја, а грамофони електрични и веома усавршени. Поред тога, у последње време израђују се плоче које се врло споро окрећу и на које могу да се сниме много дужи музички комади него на досадашње.

Док су Едисон и други Американци усавршавали фонограф, пред сам крај прошлог столећа дански инжењер Валдемар Поулсен чинио је прве покушаје да сними и репродукује тонове користећи принцип електромагнета. На Светској изложби у Паризу, 1900 године, он је добио награду за свој „телеграфон“, који се, због тога што је глас снимао на челичној траци, може сматрати претечком свих модерних уређаја за снимање тонова на траку.

Када су између 20 и 30 година нашег века усавршени појачивачи, настала је ера „електроакустике“. Различитим електричним импулсима у безваздушном простору могуће је, уз помоћ певца за појачавање, у знатној мери повећати интензитет снимљених тонова. Ти појачивачи могу се користити кад се глас или тон снимају механичким и електричним путем.

Усавршавању електромагнетских уређаја за снимање много су до-

принели и Немци. Они су пронашли разне врсте магнетске траке и израдили прве магнетфоне који се лако преносе. У Немачкој су ти електромагнетски уређаји за снимање гласа и тона најраније наишли на широку примену.

После Другог светског рата магнетфонске траке су још више усавршене, тако да се данас користе на важним конференцијама за штампу и у канцеларијама за диктат, затим као аутомат који преко телефона даје обавештења о временским приликама. Многе наредбе за групе Уједињене команде у Кореји такође су снимљене магнетфоном.

И поред све разгранатости употребе, магнетфон је доскора имао извесне недостатке у односу на грамофонску плочу: са његове траке могао се преснимити ограничен број копија. Тек у последње време отклоњен је и тај недостатак, тако да сад заиста може да се тврди да је магнетфон најсавршенији апарат за снимање и репродуцију, како људског гласа, тако и музике.

## Чудно откриће рудника олова

Највећи рудник олова у Сједињеним Државама откривен је сасвим случајно. Један магарец био је отскочио од својих господара О'Рурка и Келог, који су се бавили тражењем руда. Они су, прилично нерасположени, пошли у потеру за бегунцем, али се њихова зла воља преобратила у највећу радост кад су видели магарца који је стајо на великом грмушну оловне руде.

Ко је постао власник рудника?

Келог и његов друг били су привременни господари магарца, јер су га, уствари, позајмили од његовог власника, који је исто тако тражио свој удео у добити.

Године 1885 прогласио је судија Норман Бак, из окружног суда у Ајдету, магарца за власника рудника. Тако је власник ове животиње добио велику дивиденду од рудника који вреди много милиона.

# ПРВИ ПУТ НА МЕГДАНУ



Вељко је тресла љута грозница, али не може мирно да бољује. Ево, већ два дана узастопце како некакви Турчин на белу коњу долази пред шанец и позива Србе на мегдан. Нико се не усуђује да му изиђе, па ни храбри Абраш, побратим Вељков. И он ћути.

— Први дан Турчин дошао у подне, а други дан ето га чим изгреја сунце. Стаде викати, ружити и називати нас страшљивцима. Тако почиње причу о свом првом мегдану Милутин Петровић-Хера, брат Хајдук-Вељка.

### Вељков прекор

Наједном, војска угледа Вељка. Дошао пешке у логор. Ноге клецају под њим, зуби цвокоју, а по уснама му се осуло.

— Добро јутро, јунаци! — довикну им он.

Војници отпоздравивше.

— Какав је оно Турчин у пољу? Шта он тражи? Кога зове?

Сви занемели, док Абраш не процеди:

— Зове на мегдан, побратиме.

— Па шта чекате? Од јуче га гледам с Баба-Финке како се пред вама размеће. Мене једва ноге држе, али сутра да га нисам видео онде!

Само је то рекао, окренуо се и отишао. Сутрадан, чим зора осване, Турчин се опет појави. Вељко га угледа с куле, па сиђе и полако опет дође у логор.

— Шта ја вама рекох јуче? — љутито упита.

Сви су ћутали, док се Милутин не усуди да проговори.

— Забога, ко да му изиђе на мегдан?

— Ти, Милутине, ти! — писну Вељко.

— Чини ми се да ми се следи крв у жилама, — наставља Милутин причу. — Нисам ни чуо шта је даље говорио. Дружина ми рече да је казао да идем за њим.

### Савети славног мегданџије

Два брата убрзо су била на кули. Вељко лупи длан о длан и позва Стану, па јој рече да нареди да се Кушља опреми онако као кад он иде на чарку. Чим она изиђе, Вељко скиде кубуре са чивилука и сам их напуни. Набијајући их, говорио је:

— Милутине, ти ниси досад излазио на мегдан и добро пази што ћу ти казати. Кад изашеш Кушљу оладе, окрени чаршијом, па кад испаднеш у поље и дођеш у наш логор добро се држи на коњу, узду му притegni, јер Кушља је научио да скаче и поиграва чим војска викне: Ура! па те може збацити.

Затим га је саветовао да чим изиђе из српског логора крене слободно на Турчина и да се држи десно, да му Турчин буде с леве стране — никад с десне, јер је он Кушљу научио да окрене улево.

— Ако то заборавиш и почнеш га удесно окретати, пропао си! Е, сад да видим јеси ли запамтио?

— С које стране да ти Турчин буде у пољу?

— С леве, — одговори.

— Е добро. Турчина се не плаши нимамо, али за живу главу не пуцај пре него он опали. Када му се будеш приближио на педесетак корака, он ће те све више чикати да први пуцаш, а кад види да нећеш обомеће коња, тргнути кубуру, журнути, крај тебе пролетети и опалити. Кушља ће тада сам улево окренути, а ти онда сигурно пуцај у Турчина. Кад Турчин викне: „Вурун“, добро стегни ногама Ку-

шљу, јер ће он тада поклекнути да би узео већи замах да се улево окрене, па пази да не паднеш.

После тога, обојица су сишли с куле у аплију. Сеизбаша је водео спремна Кушљу. Вељко је још једном прегледао кубуре да ли су добро потпрашене, затим колане и узду и окренувши се брату узвикну:

— Јаши!

Милутина је прошла језа. Ноге су му клецале и он једва закорачи на коња. Вељко му рече:

— Срећан пут! — А затим се попе на кулу.

### Први и последњи пољубац брата

Милутин је окренуо коња како му је Вељко саветовао. Под њим је Кушља беснео, врискао и поигравао чувши како војници кличу: Ура, ура! Разиграли Кушља бацио се десно — лево. Чим Турчин виде супарника, одмах окрену према њему. Милутин сам прича да су му у том тренутку у очима почели да севају разнобојни котурићи. Страх га је хватао, али се помало храбрио сећајући се Вељкових речи и савета.

— Вурун, бре! — узвикну Турчин кад му се приближих на сто корака. Ја премрех, а Кушља стриже ушима и поносито иде. Турчин поново викну, а ја ћутим и све му ближе идем, гледајући да ми је на левој страни.

Наједном сину бакрачлија, Турчин ободо свога коња, полете и кубуру испали, затим као муња небеска мину покрај Милутина и наже у турски логор. Ту Кушља учини све како је Вељко говорио и не даде Турчину патраг, прстиже га и тада Милутин испали кубуру на Турчина.

— Пошто ми кубура пуче, ја не знадох шта би, докле не видех да ме Кушља донесе пред кулу одакле ме понесе.

Вељко је све посматрао с куле. Милутин, сиваши с Кушље, одамах се попе на кулу.

— Брат ме дочека на вратима, пољуби у чело и рече: „Срећан ти, брате, први мегдан! Виде ли ти како се с бесна коња стрпошта твој противник?“ Па, погледавши у мене, настави: „А што држиш тај пиштољ у руци?“ Ја се тада сетих да сам требао да га заденем у кубуру.

Затим Вељко дозвоља Стану и нареди јој да им донесе по једну љуту ракију. Пошто су испили, он рече брату да иде у собу да се мало одмори, па, испраћајући га, додаде: „Знам како ти је“.

— Овај пољубац био ми је први и последњи од мога брата.

✱

Милутин Петровић био је млади брат Хајдук-Вељков. Родно се у селу Леновцу, у Црној Реци, 1791 године. У дружини Вељковој био је бимбаша, а после Вељкове смрти, 1813, постао је негодински војвода. Пошто је пала Србија неко време боравио је у Аустрији. У Хотину се нашао са Карађорђевићима, од кога је добио писмено сведочанство да је био војвода и да је заслужио за српски народ. Одатле је отишао у Русију, а после се вратио у Србију кад је избио Други устанак, у коме је и он учествовао. Умро је у Пожаревцу 21 фебруара (по старом) 1861 године као пензионисани члан државног савета.

## НЕОБИЧНА СЛИКАРСКА ВЕШТИНА

Антонио Кортисас свакако је најнеобичнији сликар на свету. Он не слика ни пејзаже, ни портрете, па ни велике сликарске композиције. У белом лекарском мантилу он „слика“ во липима живих људи.

Кад је Кортисас имао седамнаест година, његов отац, трговац на Куби, највећем острву из групе Великих Антила, послао га је у вишу трговачку школу. Али дедач није хтео да постане трговац. Још од малена волео је да црта и желео је да учи сликарство. Кад је после годину дана напустио трговачку школу и прешао на сликарску академију, отац га се одрекао и прешао да га издржава. То Антонија није поколебало. Уписао се у вечерњу сликарску школу, а преко дана радио је на изградњи једног пута.

### Чудан дуг

„То је било најбоље што сам у животу урадио“, говорио је он касније. „Радници с којима сам градио пут били су необразовани, али сам од њих научио оно што се у школи никада није предавало: они су ме научили да будем човек!“

Кад су радници сазнали да Кор-

зачудили кад је он, пред којим је била сјајна будућност талентованог сликара, постао учитељ цртања у једној малој школи за умно заоставајућу децу. Труд који је уложио да развије интересовање код те деце, да у њима пробуди жељу да и она нешто створе, био је начин на који је он враћао добро које су некада људи њему учинили. Поред тога, Кортисас је у многим болницама за плућне болеснике организовао курсеве цртања.

Године 1942 Кортисас је ступио у војску и био упућен на рад у болницу у Спрингфилду. У болници је било много болесника који су се опорављали после операције. Стручњаци за пластичну хирургију трудили су се да са њихових лица уклоне трагове тешких рана задобијених у рату. Међутим, многи бели ожиљци, трагови рана и хируршког ножа, нису се могли ничим уклонити.

### Уместо платна — људско лице

Једног дана, за време свог првог одсуства, Кортисас је у Сент Луису видео једног човека који је плавом бојом брзо и вешто тетовирао разне фигуре по рукама и грудима морнара, обалских радника и других. Њему се одмах учинило да би се тетовирањем, можда, могла повратити природна боја коже на лицима рањеника. Чим се вратио у болницу он је почео да тражи начин на који би се то постигло. После дуготрајних испитивања он је мешањем неотровних боја и боја њихових сокова добио боју пигмента. Кортисас га је најпре испитао на себи. Он је на својој руци истетовирао један део који се по боји ничим није разликовао од коже. Тек кад су лекари испитали његов рад, почео је да „слика“ и по лицима рањеника. Да би „насанкао“ само један квадратни сантиметар коже, било је потребно да иглом којом се под кожу уноси боја начини више од стотину ситних убода. Кортисас је израдио више боја, које су се подударале са разним тоновима коже. Ожиљци, које би људи носили целог живота, нестајали су под његовом вештом руком. Његов највећи успех био је „бојење“ општегено дужице у оку једног војника.

Ипак, с највише очекивања и наде пратили су његов рад и успехе болесници излечени од депресије, на чијим је лицима болест оставила тешке трагове. Као каквог чаробњака гледали су га они док је „сликао“ лице првог болесника у једном депозаријуму. Бескрвне усне постајале су под његовом руком ружене, а ожиљци на лицу нестајали.

Тако Антонио Кортисас враћа људима оно што су му некад радници на грађњи пута учинили.



тисас учи сликање, учинили су све што су могли да би му помогли. Један му је свакодневно доносио по неколико сендвича да би Антонио могао, за новац који уштеди на храни, да купи платна, боје и четкице. Други му је давао бесплатан стан, а сви заједно пазили су да не ради свихне грубе послове од којих би могао да израђави руке. „Тада сам одлучио“, каже Кортисас, „да нађем начин да се одужим људима за оно што су за мене учинили.“ Он се касније није одужио баш тим људима, радницима са којима је градио пут, али је учинио све што је могао да помогне онима којима је помоћ била потребна.

Кортисас је 1933 године завршио сликарску академију као један од најбољих студената. Многи су се

## НОВАЦ У БЛАТУ

Вискасет је сликовит градић у области Меји, у САД. Налази се на реци Шипског, двадесет километара од њеног ушћа у море. Његова лука је од вајкада служила као уточиште баркама које би на морској пучини за десила буре. Сем по вредноћи својих становника, градић је нарочито чувен по својим — глистама.

Десило се то овако. Рибари са Лонг Ајленда нису се могли пока-



лити на насташцу рибе, али су оскудевали у глистама које су им служиле као мамац за рибе. Кад су сопственици земљишта забранили даље прекопавање, рибари су пошли у потрагу за глистама. Били су у Масачусетсу и Конектикету, али тек око Вискасета направити су велико откриће: пронашли су огромне количине глиста, које су

биле дугачке близу један метар. Од тога дана Вискасет је постао центар за снабдевање глистама свих ближних и даљих рибарских насеља, а добар део његових становника посветио се овом послу.

Глистоловци из Вискасета одликују се ретким стрљењем и издржљивошћу. Они су у стању да сатима стоје непокретно, погнуте главе, претражујући рецни муљ. Вештина и стрљење траже се нарочито за ноћни лов, кад глисте излазе на површину. То бива само кад је ноћ мрачна и влажна. Месечева светлост, па чак и светао траг звездe падалнице, довољни су да их задрже дубоко у муљу. Оне су осетљиве и на најмањи шум и одмах нестају. Али зато искусан ноћни ловац, снајпер, може да изхвати и по хиљаду глиста за једну ноћ.

Ловачка опрема састоји се од гумених чизама, мале грабуље са дугачким кукама, сандука и чамца. Се зона лова почиње у априлу. Најмање се лови у августу, јер се тада глисте повлаче у дубину где им је хладније. У лов се не иде кад је киша, јер се тада мало шта нађе. Уловљене животињне пакују се у нарочите сандуке, обложене влажном морском травом, и брзовозно шаљу на тржиште.

Ловци из Вискасета имају обичај да кажу: „Наш новац лежи у блату“. Али, то је тешко зараћен новац. Треба их само видети како се безбразна лица, опуштених руку и млигава тела, потпуно исцрпљени, враћају кућама после много часовног рада. Њихова зарада била би већа кад између њих и риба не би стајало неколико посредника. А овако, она је таман толика да њом једва исхране своје породице. Да би се заштитили од конкуренције, они су се удружили у неку врсту еснафа, па је чак установљена и државна такса која даје искључиво право лова на глисте.

### НЕМА ... НЕГО

Нема ни трунке олова у оловци, — него се у њој налази графит, једна врста угљеника.

✱

Нема соде у сода-води, — него је то обична вода у којој се налази угљен-диоксид.

✱

Панама шешири не израђују се у Панами, — него их производе у јужноамеричкој држави Еквадору.

✱

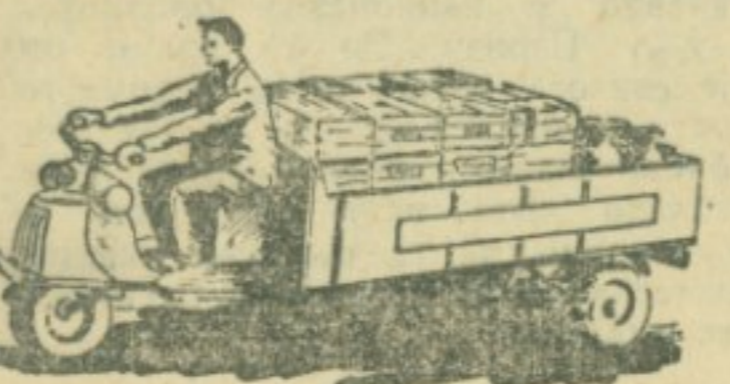
Такозвана четири елемента: ватра, вода, земља и ваздух нису елементи, — него су једињења.

✱

Црвени восак није восак, — то је смеша шелака, терпентина и цинобера.

## НОВА ВОЗИЛА У ГРАДСКОМ САОБРАЋАЈУ

Преоптерећеност возила градског саобраћаја — то је заједнички проблем свих великих градова. Тражећи његово решење, конструктори су пошли двојаким путем: једни покушавају да створе јефтини возило које ће већина грађана моћи да купи, што би довело до растерењења трамваја, тролејбуса и аутобуса, док други сматрају да решење



лежи у што бржем и масовнијем саобраћају или у растерењењу прометних улица изградњом подzemних и „висећих“ железница.

Немачки инжењери пошли су првим путем и већ израдили нацрте за мали двоседи трицикл који може да развије брзину од 80 километара на час. Седишта возача и путника налазе се у ма-

лој кабинџи од пластичне масе, која се отвара подизањем једног провидног лучног оклопа. Трицикл још није пуштен у продају, али се сматра да ће његова цена бити приступачна најширим слојевима становништва.

Француски конструктори сматрају да највећу сметњу градском саобраћају претставља превоз огромних количина животних намирница, јер он захтева гломазан превозна средства и вучу која се иначе не употребљава за друге врсте саобраћаја (коњску, људску итд.). Зато су створили кола која ће, по њиховом мишљењу, отклонити многе досадашње тешкоће. Кола имају три точка и могу на својој платформи, која се налази иза возачевих леђа и има површину од свега три квадратна метра, да прими терет од 1500 килограма. Кола имају мотор од 350 кубика, троше свега четири литра бензина на сто километара, а крећу се брзином од 60 километара на час. Њихове мале димензије и погодан облик дозвољавају им да скрећу под углом од 90 степени и да лако пролазе и кроз улице са најживљим саобраћајем.

# БОРБА ПРОТИВ ПИРАТА У ЈУЖНОМ КИНСКОМ МОРУ

## ПОСЛЕДЊИ ДАНИ ГУСАРА

О гусарима и о њиховим подвизима написано је много прича и романа, али је гусарство било предмет велике пажње и многих научника. Један од њих је био и наш велики математичар Михаило Петровић, који у својој књизи о путовањима по Атлантском Океану опширно говори и о гусарству. По ње-

љевске морнарице. Све државе које су у то време међусобно ратовале имале су своје повлашћене гусаре. Постојало је и правило да противник са таквим гусарима поступа као са ратним заробљеницима. Право гусарство почело је да нестаје са појавом парних бродова и далекоистних топова. Данас га више нигде нема.

гло да цвета. Гусари нападају и веће енгеске бродове, мада се борба против њих води најсавременијим ратним средствима — авио-ним и брзим моторним чамцима. Ипак, изгледа да су дани кинеских пирата већ одбројани.

### Гусарска „пета колона“

У водама Јужног Кинеског Мора гусарење цвета већ неколико векова. За напад на веће и добро наоружане бродове гусари употребљавају методе „пете колоне“. Пошто, о броду прикупе потребне податке, понекад и на тај начин што се неки од гусара претходно узвучу на брод као путнике, припрема се план за напад. Преобуцени у мирне путнике или морнарице који траже запослење, гусари сачекују брод у разним лукама. Они увек нају начина да на брод прокријумчаре оружје. За време путовања, на унапред утврђени знак, гусари се прикупе, нападну на командни мост, машинско одељење и телеграфисту. Њихов напад је неочекиван и тако брзо изведен да командно особље и посада немају времена ни да схвате шта се догађа а већ су разоружани и везани. Понекад посада брода покуша да се опре гусарском нападу, тако да се у кинеским водама и данас воде дуге и огорчене борбе, као оне у време познатих шпанских гусара.

Ако гусарски препад успе, гусари одводе брод у једну од својих база, од којих је најпознатија она у заливу Бијас, удаљена око 60 километара од британске колоније у Хонг Конгу. Ту се роба са заробљеног брода претовари на многобројне џунке. Богате путнике

гусари задрже да би за њих тражили откуп, а брод са посадом жива ослободе.

### Арсенал старог оружја

Гусари, ипак, радије нападају кинеске рибарске и трговачке бродове. Због тога су они наоружани чудном комбинацијом старог и новог оружја. Ту могу да се нађу све врсте маузеровог оружја, које је обично добро скривено, и стари топови који се пуне кроз цев. Чак и најстарије, наизглед сасвим трошине џунке, имају по неколико ових старих топова, које су употребљавали још наши прадедови. Неке од њих су кинески производ и представљају остатке једног давно ишчезлог времена. Али, ту могу да се виде и британски топови из 1812 године и француско оружје старо близу 200 година. Досетљиви и снажљиви Кинези знатно су побољшали начин руковања овим старим оружјем. Они су топове поставили на нарочита дрвена постоља која могу да се окрећу у свим правцима, тако да се топовске цеви веома лако и брзо пуне. Топови се пуне барутом који на примитиван начин справљају сами морнари. Пошто се у цев стави доста барута, у њу се нагурају старе новине и све се то добро сабије др-

веним маљем. За ђулад се употребљавају обичне топовске кугле свих величина или кугле исплетене од прућа, у које се стављају разни оштри предмети: парчад гвозђа, ексери, камење, стакло итд.

Неке барке имају, поред тога, и оруђе које потсећа на најпримитивнија ратна средства. То је нека врста римских „свећа“ начињених од воска, кучине и барута, који се наслажу у шупљу бамбусову трску обавијену влакнима палмовог дрвета. „Свећа“ са запади на једном крају и тако запаљена баца на непријатељски брод.

Да би се избегла могућност издаје и да би се постигло потпуно јединство посаде, на бродовима који се боре против пирата сви људи су блиски рођаци. Читаве породице живе на броду. Да би се сасвим мала деца сачувала од несрећних случајева, њих везују за катарку или им на леђа привезу парче плуте или лаког дрвета да се не би удавила ако случајно падну у море. Деца се брзо навикавају на овај необичан живот. Она већ после неколико сукоба савладају страх и у борбама помажу старијима: долају им ђулад, понекад пуне топовске цеви и тако се навикавају да подносе тегобе живота рибара и сиромашних ђађара.



му је погрешно мишљење да се под гусарством разуме обично разбојништво на мору. Право, такозвано регуларно, гусарство појавило се почетком 16 века, било на врхунцу у 17 веку, а потпуно га нестало у 19 веку. Прави гусари били су нешто регуларно, од појединих држава не само помагали него и овлашћени да врше нападе на друге бродове. Код Француза то је била једна врста кра-

Међутим, морских разбојника-пирата било је одувек и они су се задржали и до данашњих дана у водама Јужног Кинеског Мора. Пирати су нападали и пљачкали све бродове, па и бродове своје државе. Све државе ставиле су пирате ван закона и они се кажњавају без икаквог суђења.

За време Другог светског рата пирати су се докопали јапанског оружја и гусарење је почело на-

## Ластавице Ниско лете...

На основу природних појава — према небу, сунцу, звездама, атмосфери — по понашању животиња и по биљкама, — људи су од најстаријих времена предвиђали какво ће бити време.

За метеорологију знали су још и стари Грци и Римљани, помње је Аристотел, постоје разне расправе и записи о временским приликама из једанаестог и тринаестог века. Али, стварни развој нове науке могао је да почне тек када је Галилеј 1607 године пронашао термометар.

Научна метеорологија је релативно веома млада наука. За њу ни наши најближи преци нису знали, па ипак они су често веома тачно умели да предвиде да ли ће пасти киша, хоће ли бити ветра итд.

Људи су нарочито запазили да се многе животиње на посебан начин понашају пред промену времена. Те и разне друге знаке, већином и научно протумачене, умели су да „читају“ наши давни преци. Вековима су они као предање преносили то своје знање на потомство, тако да су се и до данас сачувала многа неписана „метеоролошка правила“.

### Рибе скачу из воде

Пре него што ће наступити ружно време, кунџи се, например, док једу прибијају једни уз друге, птице чешљају перје, ласте лете ниско, морске птице лете ка копну а птице невачице престају да певају, док рибе скачу из воде.



Има људи, нарочито на селу, који то знају и према тим знацима не само што претсказују време, већ одређују и које ће послове обављати следећег дана.

Предзнаци лепог времена су кад слепи мишеви лете дуго после сумрака, ласте и шеве високо, морске птице према пучини, а лептирови од цвета до цвета. Кад нема изгледа да ће се време покварити, мушице лете у ројевима у облику колона, а пауци преу дуге нити.

### Мачак пере уши

Али то није све. И према понашању других животиња наши стари умели су да предвиђају време. Уочи кише пси копају рупе у земљи, мачак пере уши, жабе излазе из воде, магарци отресају ушима, краве се прикупљају по пашњацима итд. Пред олују лептири ишче-

завају, муве и комарци нападају и жестоко пецкају, пчеле се не удаљују од кошнице, а овце се узнемире. Пре него што ће захладити, мачак окреће леђа ватри, а ласте се спремају за селидбу.

### Салата затвара лишће

И по биљкама народ уме да одреди да ли ће наступити ружно или лепо време. Знаци ружног времена су кад се боб, грашак, пасуљ, сочиво и детелина усправљају, јагорчевина затвара латиче, салата опружа лишће, борове шишарке скупљају. Пред период лепог времена салата затвара лишће, кисељача се отвара, а јагорчевина отвара латиче. Предзнак ветра је кад детелина скупља лишће.

### Облаци падају ка земљи

И према појавама на небу може да се предвиди време. Кад се ујутру изнад површине воде спусти магла па се све јаче згушњава, кад сунце залази иза облака, кад је небо прекривено белим облацима, или је магловито, може се рачунати да ће се време покварити. Лепо време ће се одржати кад се јутарње магле дижу, кад је небо ујутру бледо и без облака, кад се облаци после кише спуштају к



земљи и кад је сунце на заходу окружено малим првеним кружицима. Ноћу се може предвидети да ће идући дан бити леп ако је небо пуно звезда, млечни пут веома светао, ваздух сув и време мирно.

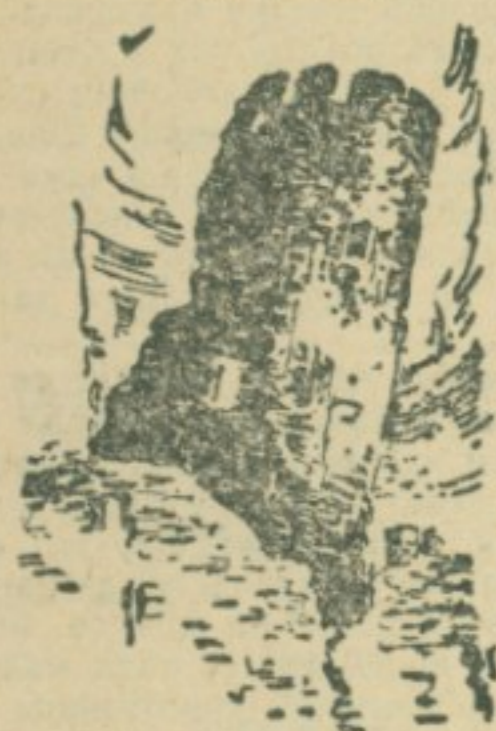
### Чађ пада из оцака...

Исто тако време се предвиђало и према разним другим појавама. Тврди се да пре него што наступи лоше време пламен на огњишту постаје јачи и дрва брже сагоревају, да се дрво при сагоревању претвара у црни угљак па тек затим у сивкаст пепео, да чађ пада из оцака и да се мириси осећају надалеко. Лепо време наступити кад је пламен на огњишту сјајан. То је један део разних знакова по којима су наши преци, а и данас многи људи који живе на селу, тумачили и предвиђали временске промене.

## АНТОЛОГИЈА ИСТИНИХ ЧУДА

од Роберта Смит

### КУЛА КРИВЉА ОД КУЛЕ У ПИЗИ



У замку Керфили, у енглеској провинцији Велс, налази се кула која је више накривљена од чувене криве куле у Пизи.

### НАЈДУЖА УЛИЦА НА СВЕТУ

Најдужа улица на свету је Вотлинг Стрит, која прелази преко целог британског острва, од Довера преко Лондона, па до Кардигана — дакле од истоце до западне обале Енглеске. Њена дужина износи 595 километара. „Вотлинг“ је деформација имена Вителјуса, Римљанина, који је почео да гради пут од кога је постала ова улица.

### ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ САМ ПИСАО, ШТАМПАО И ПРОДАВАО СВОЈЕ НОВИНЕ

Американец Џин Вилкокс издавао је пуне 63 године дневни лист „Ашлендске новости“. Он је сам писао све чланке и сам их штампао, писао адресе и вршио експедицију својих новина.

### ПОСТАО МИНИСТАР ЗАХВАЉУЈУЋИ ОГЛАСУ

Роберт Смит постао је министар америчке морнарице на необичан начин. Око 1800 године америчка флота имала је свега три брода. Министарство морнарице било је толико безначајно да је тадашњи председник САД, Џеферсон, морао путем огласа да тражи новог министра морнарице кад је Бенџамин Стодерет дао оставку на тај по-

ложај. Роберт Смит одазвао се на овај оглас и тако, 1802 године, постао министар.

### НАЈСТАРИЈИ ЧАСОВНИК КОЈИ ЈОШ РАДИ

У Енглеској вароши Рај, у Сасексу, налази се црква која има најстарији механички часовник на свету. Часовник је начињен још у XVI веку и отада непрекидно ради. Досад је на њему извршено неколико сасвим незнатних оправки. Часовник има клатно дугачко 7 метара које за један минут направи 25 осцилација.

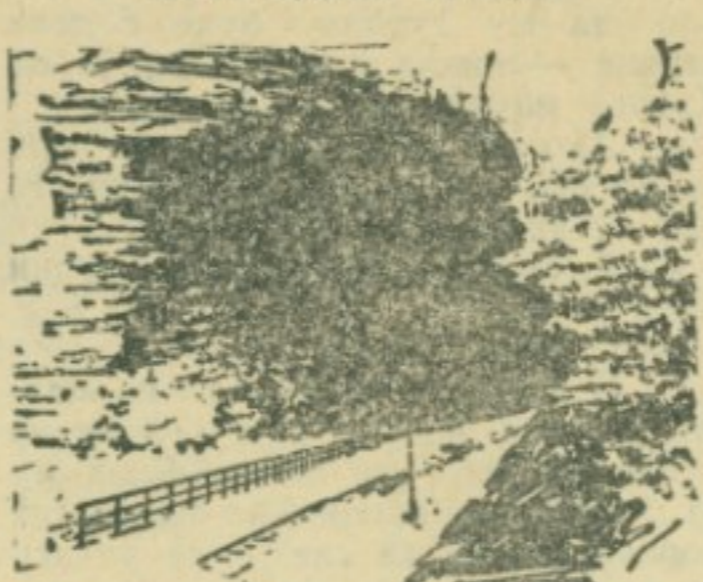
### ДРВО ПОД КОЈИМ ЈЕ ПЛАТОН ДРЖАО БЕСЕДЕ

Велико маслиново дрво под којим је, према предању, филозоф Платон поучавао своје ученике постоји још и данас у близини А-



тине у Грчкој. Скупови који су одржавани под тим дрветом називани су Академијом. То име и данас носе највише научне и културне установе у свету.

### ПРИРОДНИ ТУНЕЛ



У близини Скот Каунтија, САД, налази се природни тунел који је толико широк да кроз њега пролазе река, железничка пруга и телефонска линија.

### СРЕЋНИ РАТНИК

За време једне борбе против Наполеонових трупа, 1809 године, под генералом Јоханом од Лихтенштајна погинула су 23 коња, а он је ипак остао неповређен.

### БРДО КОЈЕ ЗВОНИ

На Синајском Полуострву налази се брдо Џебел Накус, што значи „Брдо звона“. Кад дувају јаки ветрови који носе песак у његове рупичасте стене, чује се звук који потсећа на брујање великих звона из даљине.

### НЕОБИЧАН ПОСЕТИЛАЦ БИБЛИОТЕКЕ

Француз Гистав Лебер шездесет година је долазио свакодневно у националну библиотеку у Паризу. За то време он је свакога дана читао једну те исту књигу. Кад га је једном библиотекар упитао због чега толико чита исту ствар, он је одговорио да га садржина књиге потсећа на један догађај из његове младости.

### НИЧИЈИ ГРОБ

У Сао Паолу, у Бразилији, налази се гроб бразилијанског државника Антонија Хоакима да Роза, чија је последња жеља била да му се на надгробни споменик, место имена, уклекне реч „нигиум“, што значи „нико“.

# Одговорите одлучно Да или Не!

## ДА ЛИ СУ ВАВИЛОЊАНИ ЗНАЛИ ЗА АСТРОЛОГИЈУ?



За астрологију су знали Вавилоњани 2000 година пре наше ере, као и Асирици. Одатле је касније прешла у Египат, па у Грчку, а затим и у Рим. Астрологија је била нарочито развијена између XIV и XVI века, када су готово сви владари имали своје дворске астрологе. Ово веровање да се судбина човека може прочитати из звезда данас је одбачено као чисто шарлатанство, јер се не заснива на науци.

## РЕЧ СИЛУЕТА ПОСТАЛА ЈЕ ОД ИМЕНА ЈЕДНОГ СЛИКАРА?

Ова реч је постала од имена француског министра финансија Етјена де Силуета (1709—1767). Овај министар борио се противу раскоши и препоручивао је Французима штедњу. Како је за време његовог министровања пронађен апарат, сличан



фотоапаратског, који је репродуковао силуету сликаног лица, министар де Силует стао је да препоручује тај начин сликања, супротстављајући га "расипничким" портретима у боји. Због тога је био исмејан. Слике у облику сенке свет је најпре назвао "слике по Силуетовом рецепту", а касније просто "силуете".

## САМО ЈЕДНА КЋИ СРПСКОГ СРЕДЊОВЕКОВОГ ВЛАДАРА БИЛА ЈЕ УДАТА ЗА ТУРСКОГ СУЛТАНА?



Не. Две српске принцезе су биле удате за турске султанице. Оливера, ћерка кнеза Лазара, била је удата за турског султана Бајазита. Друга српска принцеза која се удала за турског султана била је Мара, кћи деспота Ђурђа Бранковића. Она се удала за султана Мурата II.

# Да ли знате?

## ХЕЛИКОПТЕРОМ ПРЕКО АТЛАНТИКА

Још пре 25 година био је прави подвиг прећи авионом Атлантски Океан. За модерне авионе то је данас ситница, па је чак и хеликоптер, који има релативно мали акциони радиус, савладао његово плаво пространство. Тако су недавно два хеликоптера америчког војног ваздухопловства, који се иначе употребљавају за спасавање бродоломника, прешли преко Атлантика за 42 часа ефективног лета, прешавши притом у пет етапа пут од 5.470 километара. Последњу етапу, од Кефлавику на Исланду до Прествика у Шкотској, прешли су за десет часова непрекидног лета.

Пре поласка на овај дуг и опасан пут, из унутрашњости трупа и једног и другог апарата уклоњени су сви уређаји, тако да су остали само мотор и резервоари са горивом. Хеликоптери су имали по два члана посаде.

## ЧИМЕ СЕ ХРАНЕ РИБЕ

Мада су поједине врсте риба веома прождрљиве и немилосрдно уништавају друге рибе, већина морских становника храни се — „водом“! Ово није нимало чудновато кад се узме у обзир да се у гутљају морске воде налази велики број најситнијих живих бића. Десет грама морске воде садржи хиљаде микроскопских малих рибљих јаја, бактерија, инфузија и много других маљунских бића која загламамо као прашицу кад сунчев зрак продре дубље у море.

## МАЈМУН НАЈСЛИЧНИЈИ ЧОВЕКУ

Енглески палеонтолог Вилфред Кларк, са Оксфордског универзитета, пронашао је пре извесног времена у Источној Африци досад најстарији познати костур мајмуна. После дужих испитивања он је утврдио да је овај мајмун, назван „Прокозул“, живео пре 25 милиона година и да је по конструкцији костију руку и ногу, грудног коша и вилице, сличнији човеку него сви данас познати човеку

лики мајмуни (горила, гибон, орангутан и шимпанзо). Он сматра да је то вероватно предак, а сигурно блиски сродник, човека из пренесторског доба.

## БИЉНИ СОКОВИ И АНТИБИОТИЦИ

Већ од давнина се знало за благотворно дејство различитих биљних сокова, нарочито у лечењу загађених рана. Године 1887, у Пастеровом заводу, један енглески лекар темељно је испитао и доказао њихово антисептичко дејство. Али, открићем нових лекова — антибиотика и сулфамида — лековито дејство биљних сокова је у последње време било готово заборављено.

Недавно је једна група француских научника поново почела да испитује биљне сокове и притом је дошла до занимљивих закључака. Они су утврдили да, на пример, пречишћен сок ливнице, употребљен заједно са пеницилином или стрептомицином, знатно појачава њихово дејство. Слични резултати постигнути су и са још неким биљним соковима. Комбинована употреба антибиотика и биљних сокова већ је дала добре резултате и у клиничкој пракси.

## РИБЕ — КУРЈАЦИ

У Атлантском Океану живи једна врста плаве рибе коју рибари називају рибе-курјаци. Оне само у току једног дана прождеру више рибе него што улове сви рибари света за годину дана, а уништавају другу рибу чак и кад нису гладне, из чистог задовољства. Сматра се да ови „курјаци“ униште годишње неколико милијарди тона рибе. Кад се овоме дода уништавање које врше остале рибље врсте, онда је разумљиво зашто у рибљем свету смрт од старости такорекће не постоји. Свака рибља врста има свог непријатеља, као што постоје и рибе које она прождире.

## ИСПИТИВАЊЕ АУТОМОБИЛСКИХ ГУМА ПОМОЋУ УЛТРА-ЗВУКА

У току последњег рата нису постојала средства за испитивање дотрајалости гума. Због тога је Британско војно ваздухопловство било принуђено да одбацује цинковске пневматичке гуме огромних бомбардера после ограниченог броја узлетања и слетања.

Због несташнице каучука, недавно је усавршен метод контроле унутрашње структуре тих авионских гума. Оне се сад испитују помоћу ултра-звуча. Гума, која се испитује ставља се у суд са водом и брзо окреће да би се цела њена површина равномерно оквасила и да би се отстранили мехурићи ваздуха, који би ометали испитивање ултра-звучом.

Мали белурак пречника 15 милиметара, који се поставља усред гуменог омотача и који служи као предајник, емитује својеве ултра-звучне таласе који пролазе кроз гумену омотач и долазе до шест малих пријемника. На овим пријемницима постоје бројчаници, на којима се може прочитати који је проценат ултра-звучних таласа прошао кроз гуму. Пукотина или каква друга неправилност на гуменом омотачу проузрокује пад капацитета и паљење црвене сигнале светилке. То је знак да је гума оштећена и да је треба одбацити.

## МИНИЈАТУРНО НАЛИВ-ПЕРО

Проналазач овог пера, један Американац, подесио га је тако да може да се монтира на напрстак, сличан оном који употребљавају кројачи или домаћине приликом шивења. Ово налив-перо, које није веће од човечијег малог прста, снабђено је пером-иглицом, које се увлачи, и непокретним резервоаром за мастило. С обзиром на његову величину и на то да је причвршћено за кажипрст, онај ко га употребљава може да прелистава књигу или да припали цигарету, не остављајући притом своје налив-перо.

# Јестели већ чилида?

... океани садрже толико злата, да би та количина, једнако подељена на све људе на земљи, сваком донела иметак од пет милиона динара. Међутим, издвајање злата из мора необично би скупо стајало.



... Ескимима до пре неколико деценија нису имали азбуку. Тек кад је створено ескимско писмо од 60 слова они су се, веома брзо, у знатном броју научили писмености.

... у Средњем веку највећу библиотеку имао је универзитет у Оксфорду. Године 1300 та библиотека имала је 35 до 40 књига које су на ланцима висиле у пркви или биле заклоњене у тешким орманима.



... тигар може да достигне тежину од 300 килограма, док тигрица ретко премањује 150 килограма.

... у Средњем веку витезови су пили из пехара обложених стаклом, мислећи да ће их то сачувати од отрова.

## ПОМУЧИТЕ СЕ МАЛО



Ако после два минута разгледања успете да се сегите половине предмета који су нацртани на слици може се рећи да имате добро памћење, а ако сте побројали две трећине, ваше памћење је врло добро!

# ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

## ОЛОВКА СТОЈИ НА СВОМ ВРХУ

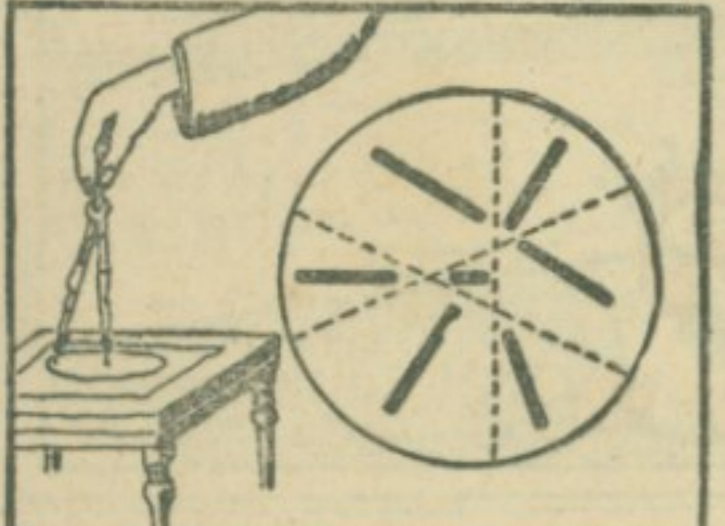
Да ли је могуће да врх оловке ставите на прст и да она у том положају остане у равнотежи?



Могуће је и експеримент није нимало тежак. Забудите врх перореза, као што се види на слици, у оловку, доведите оловку у положај равнотеже и она ће остати у том положају, на прсту, колико ви то желите!

## ТЕЖАК ЗАДАТАК

На листу хартије нацртајте круг, а у њега уцртајте седам штапића.



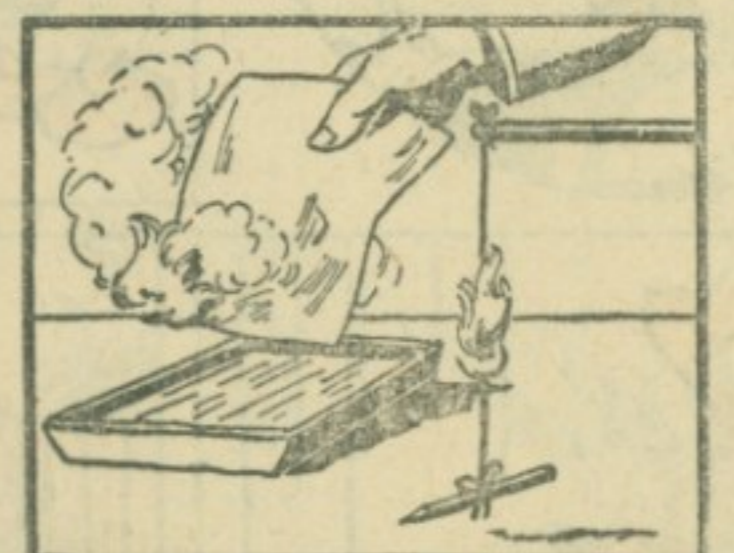
Пазите да круг и штапићи буду исте величине као на слици и да

штапићи буду распоређени тачно као на цртежу. Сваком другу који учествује у игри дајте исти цртеж. Задатак се састоји у томе да се с три праве линије круг подели на седам делова и да у сваком делу буде по један штапић.

Ми вам одмах дајемо решење проблема. Због тога кад будете цртали кругове изоставите, наравно, праве које деле круг.

## „ЧУДОТВОРНА“ ХАРТИЈА И КОНАЦ

Хоћете ли да изненадите своје другове спаљујући пред њима лист хартије, који ни кад сагори неће изгубити свој облик и изглед? То



ћете постићи овако: растворите велику количину стипсе у води и у тај раствор више пута умочите лист хартије, али га после сваког потапања осушите. У ткиву хартије образоваће се тада мали кристалини стипсе, који ће хартију сачувати чврстину и кад буде изгорела.

Ако конач напонтите у раствору стипсе, можете за један његов крај узети неки лак предмет, оловку

на пример, а други крај узети за неки штап, куку или слично, па затим мирно запалити конач. Он ће изгорети, али ће оловку и даље држати као да се ништа није догодило!

# Варо су... имена?...

## ... ГОБЛЕН

За владе француског краља Анрија IV, породица Гоблен прва је почела да израђује нарочиту врсту тепиха за украшавање зидова. На тим тепихима биле су израђене сцене из лова и друге. По њима су касније сви везени украси за зид добили име гоблен.

## ... БРАЗИЛИЈА

Бразилија је добила име по имену једног дрвета. У тропским крајевима Јужне Америке, а нарочито у Бразилији, расте једна врста дрвета која се зове бразилијето.

## ... МАНХАТАН

Године 1524 флорентински истраживач Ђовани Веразано открио се на полуострво на коме је касније изграђен центар Њујорка. Индијанцима, који су дошли да виде дошљаке он је, између осталих ствари, дао и ракију за коју они дотада нису знали. Индијанци су због тога назвали то полуострво Мана-ха-та, што значи „место пијанства“. И данас се центар Њујорка зове Манхатан.

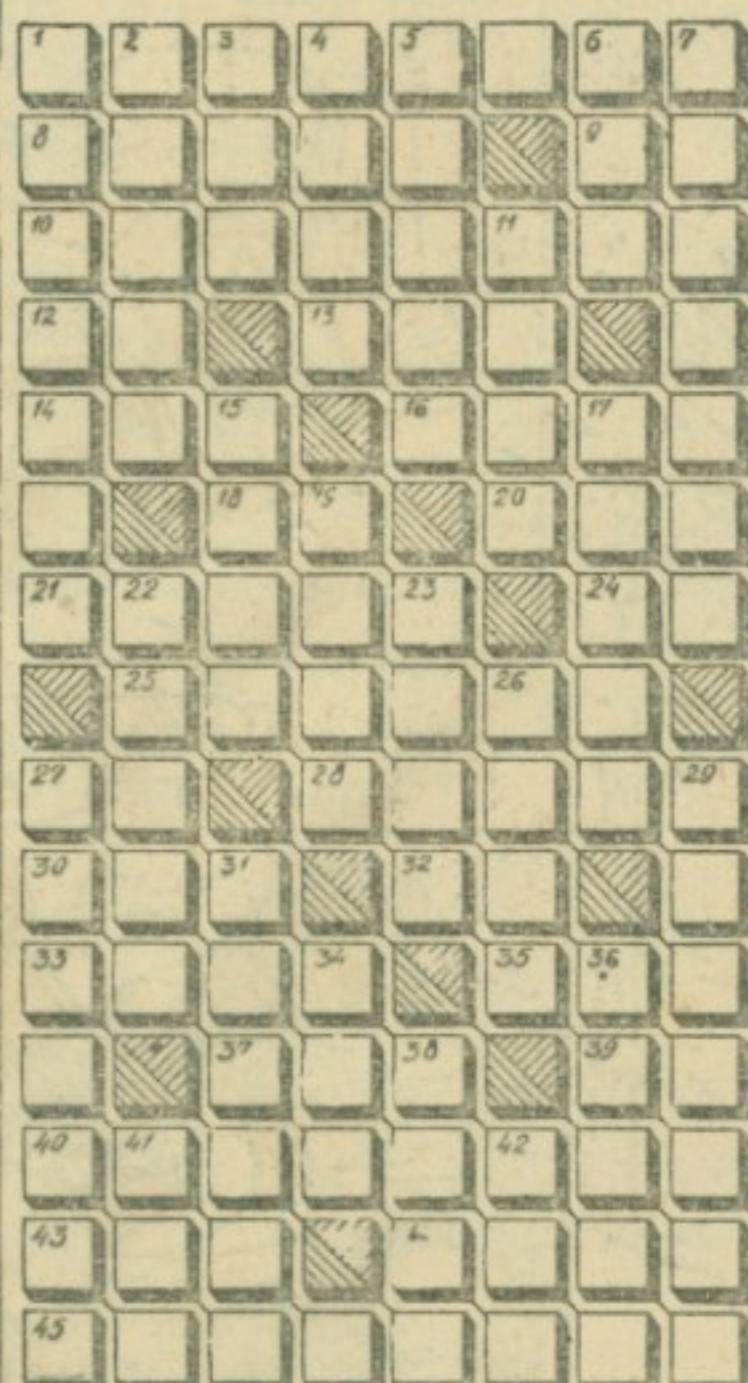
## ... ФРАНАК

Француска монета франак добила је име по новцу франачког краља Јована II, који је био искован 1360 године и на коме је писало „франкорум реж“, што значи франачки краљ.

# УКРИПТОВАЊЕ

Водоравно: 1) збирка филмова; 8) планина крај Београда; 9) хемиски знак за иридијум; 10) брисати гумом; 12) лична заменица; 13) место на Црногорском Приморју;

ко полуострво; 30) страна женског име; 32) иницијали српског јунака из Првог устанка; 33) красни; 35) врста инсекта; 37) свеза; 39) прва слова азбуке; 40) ходници; 43) речно острво; 44) показна заменица; 45) женско име.



Усправно: 1) врста отварања у шаху; 2) женско име; 3) изнад; 4) острво у Јадранском Мору; 5) главна личност једног Гогољевог романа; 6) највећи сисар; 7) држава у САД; 11) место у Румунији; 15) наша најдужа река; 17) покрет при ходу; 19) река која с Пивом чини Дрину; 22) копна уз воду; 23) женско име; 26) биоскоп; 27) несит, гем; 29) азијско полуострво; 31) сипрапа; 34) свеза; 36) двор (турц.); 38) предмет обожавања код примитивних народа; 41) врста песме; 42) лична заменица.

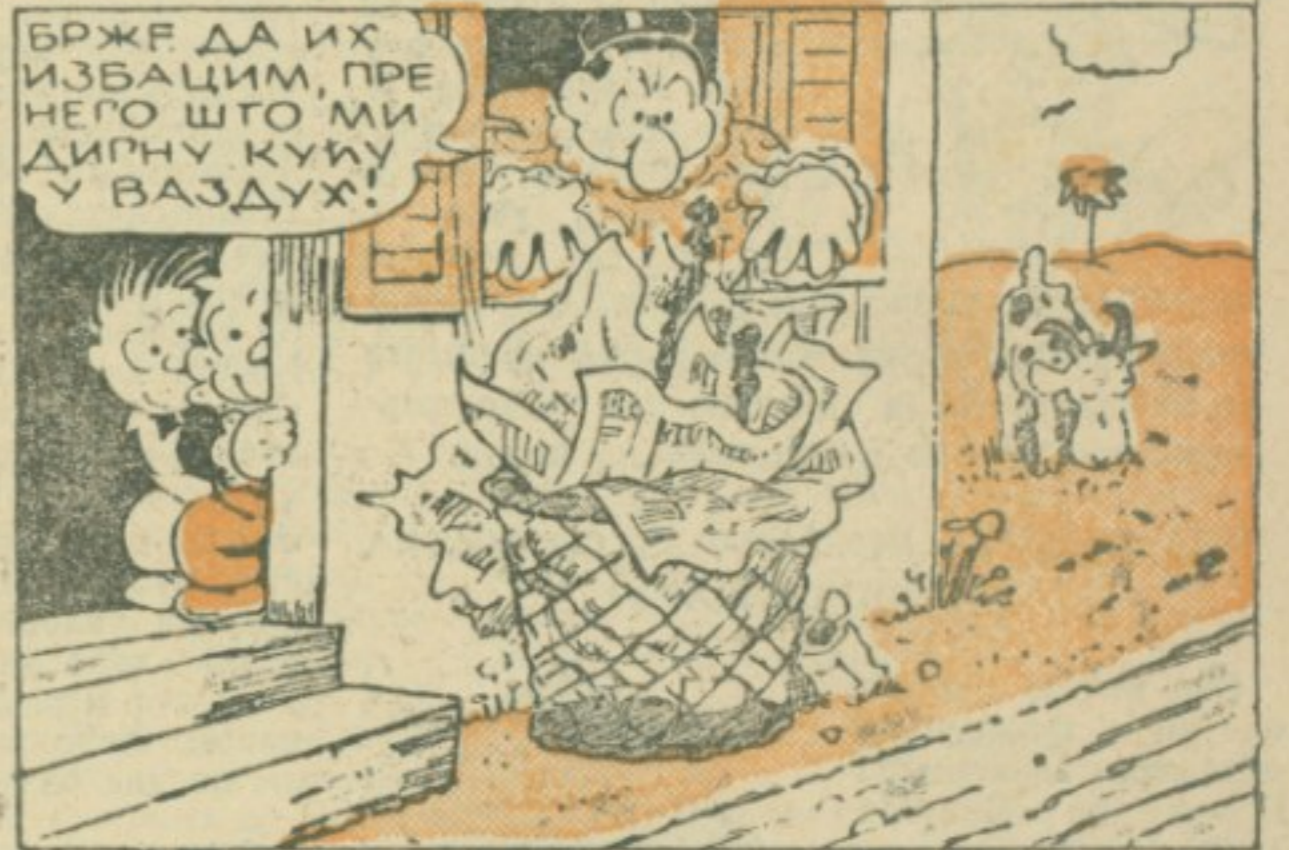
★

## РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Талија; 2) Мопасан; 8) човек; 9) на; 10) анал; 12) пир; 13) Коро; 15) Л(аза) К(остих); 16) кањон; 17) орман; 18) наставак; 21) књица; 22) стена; 23) К(очо) Р(ачи); 24) тата; 25) ала; 26) крн; 27) М(атаковић) А(лександар); 29) улица; 30) агонија; 32) кафана.

Усправно: 1) товар; 2) апел; 3) лак; 4) И(силора) С(екунд); 5) Јан; 6) анасон; 7) Монок; 8) Чаплин; 11) пољва; 13) камата; 14) Рона; 16) кртица; 17) осета; 19) акта; 20) Корана; 22) стомак; 23) књица; 25) арија; 26) клин; 28) ага; 29) Уна; 31) оф.

# Донивоси БИТА И БУТА



## ДА ДА - В Т О Г А С А

